

Я.І. Юрова
студ. I курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к. ю. н., доц. К.Ю. Кармазіна

ГАРАНТІЇ ДЛЯ ВПО УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Гарантії для внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) сьогодні є одним із найактуальніших питань в Україні. У зв'язку з повномасштабною військовою агресією Російської Федерації проти України мільйони людей змушені були покинути своє місце постійного проживання, залишити своїх рідних та близьких, житло, місце роботи та звичний спосіб життя й виїхати: хтось – за межі України, хтось – в інші, умовно «безпечніші» регіони. Саме останні, після надання низки документів та отримання довідки можуть вважатись ВПО та потребувати захисту та гарантій своїх прав і свобод.

Основним джерелом права, що встановлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів ВПО, можна вважати Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [1, преамбула]. Та на його реалізацію в останні місяці було ухвалено/змінено чимало підзаконних нормативно-правових актів, що переважно стосуються соціальних гарантій, гарантій у сфері зайнятості та інших.

Так, до соціальних гарантій слід віднести надання допомоги на проживання: для осіб з інвалідністю та дітей це 3000 гривень на місяць, для інших осіб – 2000 гривень. Така допомога надається особам, які перемістились з АР Крим, міста Севастополь, територій, де проводяться бойові дії, та територій, перелік яких затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 р. № 204 [2]. Втім, список цих територій є обмеженим, тож особи з інших регіонів України, де на думку Уряду не проходять бойові дії або в разі, якщо Уряд ще не встиг доповнити перелік цією територією, в результаті переміщення на безпечнішу територію розраховувати на цю допомогу, на жаль, не можуть. З точки зору права такий стан справ може виглядати як дискримінація за ознакою території походження та тягти за собою для держави низку неприємностей в разі, якщо така ВПО звернеться до національних та міжнародних судів.

Незважаючи на збільшення суми допомоги на проживання у порівнянні з довоєнним часом, ця сума не відповідає не тільки реальним потребам осіб, а й нормам Конституції України. Громадяни мають право на достатній рівень життя – «пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом» [5, ст. 46]. Прожитковий мінімум на 2022 рік, встановлений Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 рік», становить 2393 гривні» [6, ст. 7].

Серед гарантій ВПО у сфері зайнятості слід виділити спрощену систему надання статусу безробітного та призначення допомоги по безробіттю. Відповідно до Закону України № 2220-IX, ВПО статус безробітного «надаватимуть з першого дня реєстрації у територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції та призначатимуть допомогу по безробіттю». Як ця гарантія працюватиме – поки що складно сказати, втім вже відомо, що довідку про статус ВПО, без якої похід до центру зайнятості буде безрезультативним, доводиться чекати тижнями, а перших виплат – понад місяць.

ВПО, яка «не мала можливості припинити трудовий договір або інший вид зайнятості у зв'язку з неможливістю продовження роботи за таким трудовим договором за попереднім місцем проживання, для набуття статусу безробітного та отримання допомоги по безробіттю і соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття має право припинити такий трудовий договір в односторонньому порядку, подавши до центру зайнятості за місцем проживання внутрішньо переміщеної особи заяву на ім'я роботодавця про припинення трудового договору, про що повідомляються роботодавець (будь-якими засобами комунікації, у тому числі електронними), територіальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та територіальний орган Пенсійного фонду України. Датою припинення трудового договору є день, наступний за днем подання такої заяви» [3, ст. 47]. Дуже зручним є те, що для отримання допомоги не потребується

обов'язкового особистого звернення до Державної служби зайнятості: достатньо звернення через Портал «Дія» або електронну пошту, дзвінка телефоном або інших засобів комунікації [4]. Отже, можна вважати, що проаналізовані зміни сприяють спрощенню процесу отримання статусу безробітного та державної допомоги по безробіттю для тих ВПО, які були до переміщення офіційно працевлаштовані.

Отже, ВПО на сьогодні є дуже вразливим прошарком населення та потребують від держави запровадження ефективних та дієвих гарантій своїх прав та свобод. Фінансова та організаційна неспроможність держави їх надати не має ставати на заваді в реалізації прав і свобод, якими наділені ВПО.

Список використаної літератури

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 12.05.2022).
2. Порядок надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-p> (дата звернення: 12.05.2022).
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час дії воєнного стану : Закон України від 21.04.2022 № 2220-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-20/conv> (дата звернення: 12.05.2022).
4. Мовчан А. Безробіття під час війни: нові правила для бізнесу та незайнятих. *Європейська Бізнес Асоціація*. URL: <https://eba.com.ua/bezrobittya-pid-chas-vijny-novi-pravyla-dlya-biznesu-ta-nezajnyatyh/> (дата звернення: 12.05.2022).
5. Конституція України: від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 1.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 13.05.2022).
6. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 02.12.2021 № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#n29> (дата звернення: 13.05.2022).